

D m
Recensent
Bæfen

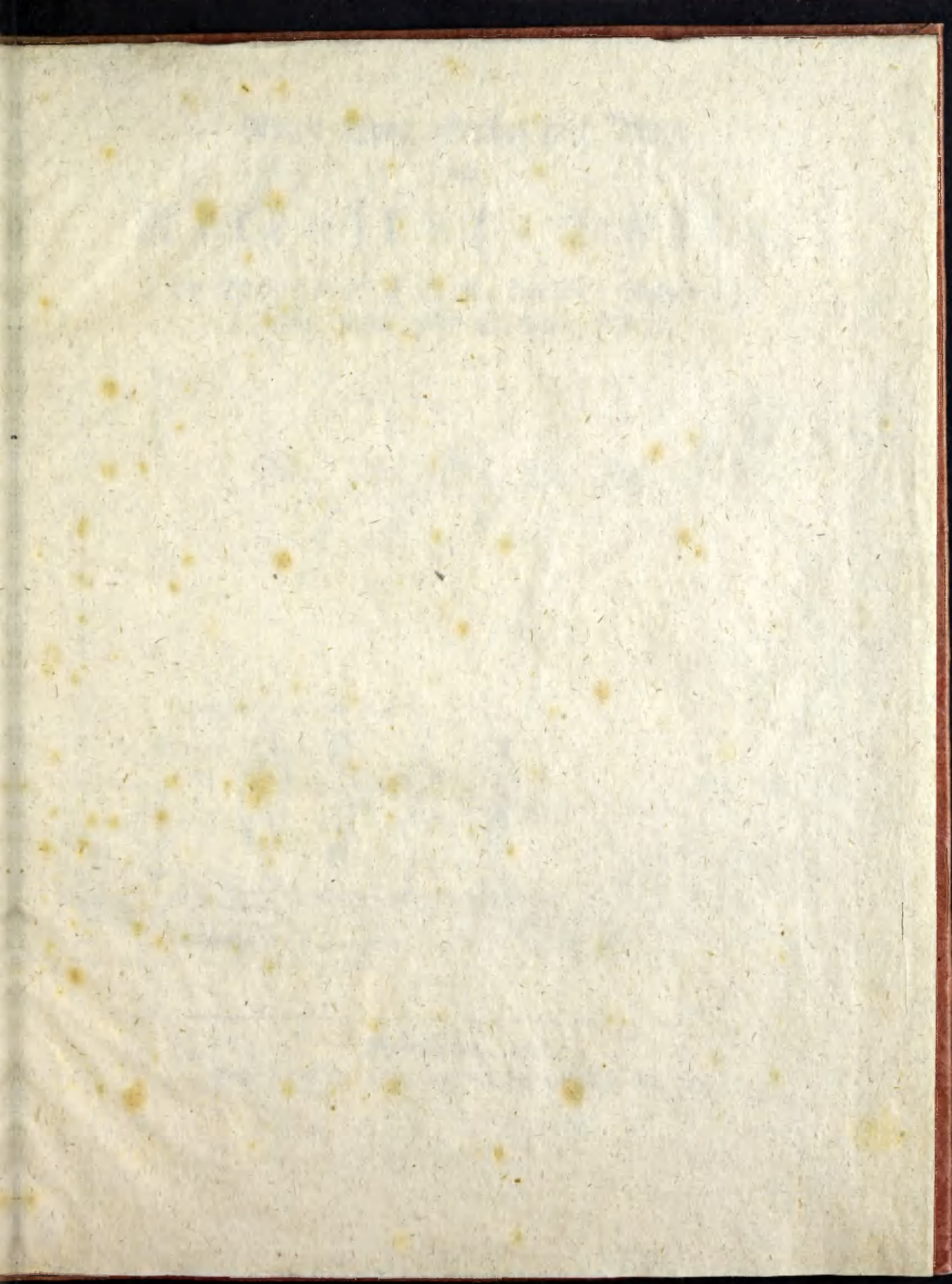
49. 23. — 4.

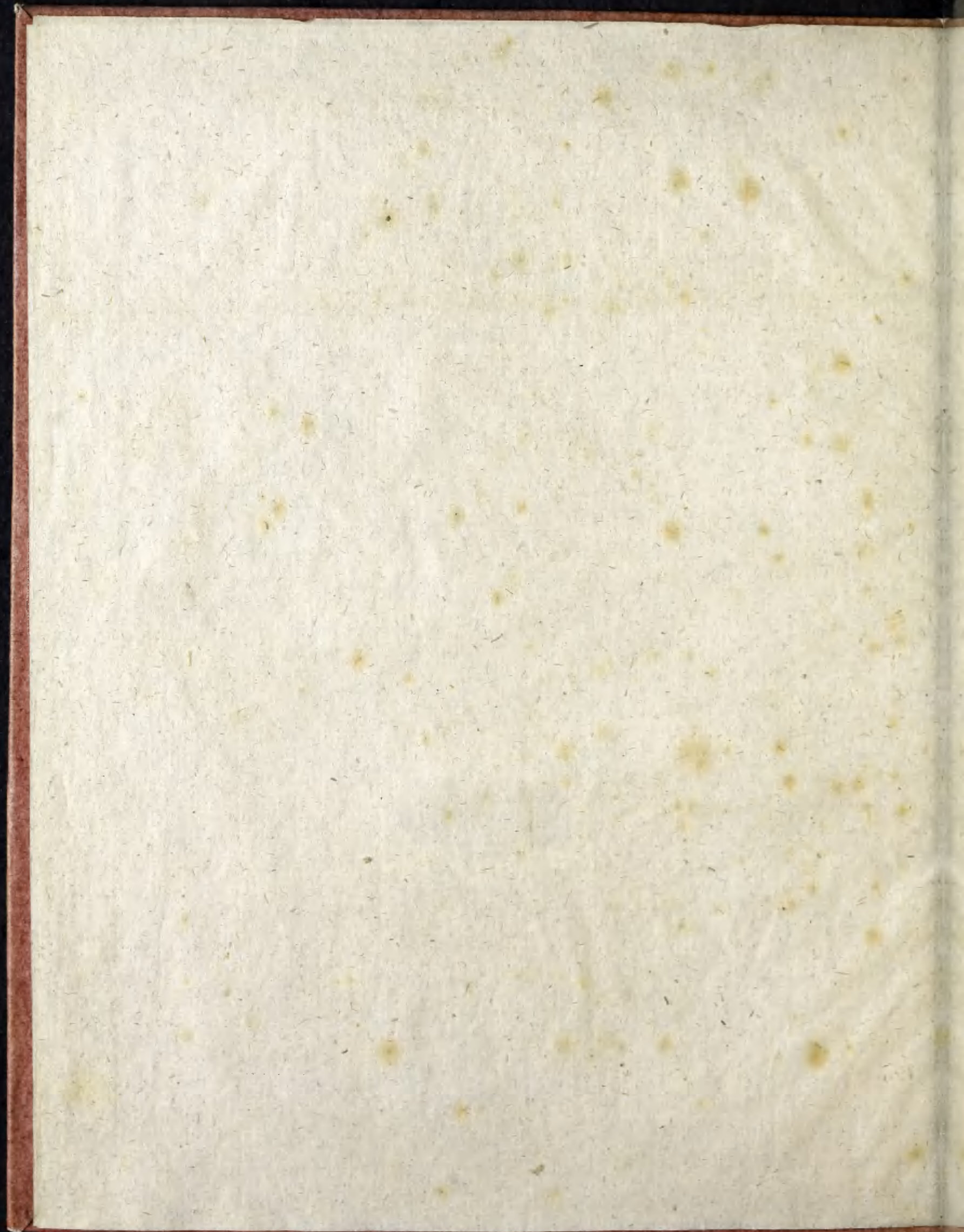
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020707446

Noget Spøg blandet med Alvor
om
Recensent = Bæsen.

En Bogdommers Sygdom, Endeligt, Rigtale over
ham, samt hans Esterladenskab.

Kiøbenhavn, 1789.

Trykt hos E. F. Holm, boende i store Tivolstræde No. 218.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Første Deel.

Recensent = Bæsen.

Første Hovedstykke.

Man bør bedømme Skrifter isteden for at læse dem.

Hvo skulde have troet andet, end at Menneſker, der kan bedømme aarlig to hundrede Skrifter, og viſt læser Domme over fem tusende, jo maae være meget grundlærde, og for Staten nyttige Borgere. Erfarenhed derimod lærer os, at det første ikke med Rette kan siges om Dagens Bogdommere i Pilestrædet, men vel det sidste. Ikke at have Grund i nogen Videnskab, hvorhen al Stræben bør sigte, kan ikke danne andre, end flagrende Værde, der vide noget hist, noget her, men intet heelt, og det de vide kan ikke afføde hos dem fast Overbeviisning om dets Rigtighed.

Disse villige og altid færdige Konſtdommere falder det aldrig ind, at standse ved den Tanke, at der næsten vil samme, og det skader ikke større, Grad af Kundskab, til at fastsætte et Skrifts Værd, som dets Forfatter besidder; fattes denne Recensenten, læser han Skriftet hverken med Agtsomhed, ei heller besieles han af Eſterføgnings Aand for at

finde det Sande. Bogdommeren der altsaa ingen 'Overbeviisning kan skaffe sig om Skriftets Værd, kan ei heller over samme skrive overbeviisende Domme. Bore Berlingianer vise sig langt ophøiede over de Pligter, som Republicque des Lettres og hele Fortsættelsen, Acta eruditorum, Bibliotheca critica fra Leiden, og flere engelske lærde Journaler fulgte.

Disse Skriftdommere vandrede den lærde Mands langsomme og tunge Bane. Enhver Lærd, naar de bedømme hans Skrift, er deres Ven, Vennehuld behandle de ham, vise den lærde Verden med Værdighed og Bessedenhed, det gode Skriftet indeholdt, og det nye Forfatteren frembragte, der fortiente at søres som Materialier til Verdens Tempels Opbyggelse i den lærde Verden.

Troligen arbeide de Bernard, le Clerc, Menckenius og andre paa denne Tempels Opbyggelse, de slæbede tilsammen herlige Materialier. Sprog Kundskabens, Belsalenheds, den gamle Histories Fløie saae de næsten færdige; os overlode de at samle til Naturhistoriens mange Fløie.

Bores Recensentere, der ere privilegerede til at være det, og til at træde i hines Fodspor (som Stærens i Tranens) de vil ikke at denne Tempel skal vinde ved deres Arbeider. De troe det er nok, naar nogle af dem bygge deres Rede i Taarnet, og lade deres Skarn være Bidne paa, at de have været ved Templen.

Haver da Dannemark i de sidste sex Aar ikke frembragt Skrifter, der enten have gjort den gamle Historie lysere, eller med en vis philosophisk Aand have giennemvandret Videnskabernes Labyrinther? Og hvor dvergagtig, ja pogeagtig haver ikke Recensenterne enten skilt sig ved disse grundige Værkers Bedømmelse, eller og paa en ondskabsfuld Maade glemt reent at bedømme dem. Ved vigtige Værkers Adbrækning heder det i Pilestræde-Sproget: " Bores Blades snevne Rum " tillader os ikke andet, end at angive Paragraphernes Indhold efter " deres Opsskrift. " Men Plads, ja megen Plads opofres til Grov-
heder

heder og sandfæsløse Kættelser, og naar Recensionen er sluttet, venter Læseren forgieves paa at erfare, hvad der i det Fag var gjort før, og hvad den overskikkede Forfatter haver gjort flettere eller bedre end hans Formænd. Man gietter let Ursagen til denne Omgangsmaade; løber ikke Steenpikkeren let hen over Hængedyndet, slaaer nok saa meget med Rumpen, og leer ad Studen og Kalven som ikke tør vove sig derud. Berlingianerne betragte grundige og vidtløstige Skrifter som Hængedynd, over hvilket det er bedre at vippe oven af, end at anlægge Gange dertil, naar man først haver gravet Vandet derfra, og gjort det til nyttigt og frugtbart Land. Ethvert Skrift kan blive nyttigt, naar det grundigen og beskeden bedømmes.

Uf Berlingianernes Recensent-Væsen sees tydeligen, at de ikke betee sig som grundige og til den lærde Verdens Bedste ærlig arbejdende Mænd.

Maaske bør man desuagtet ansee dem for nyttige Borgere? Jo denne ærefulde Titel tilkommer dem med Rette. De ere Ventilatores, der føre Damppe af den Danske Lærde Verden bort, ved det de bevæge sig bestandigen, uden selv at vide hvilke Damppe de føre ud. De vugge hele Folket i Søvn, synge hver ottende Dag deres vedtagne Buggeviser over det: " Vi, vi, vi, vi, vi, paa vor Skriftdommer-Sæde, see Trykfeil, domme Stiil og Orden. " De hindre at al grundig Oplysning udbreder sig, thi de grundigste Skrifter radbrække de jammerligen. Endelig de drabelige Berlingianer passe kuns paa, at de bestilte Opflag ere besørgede paa deres sorte Bret. De tage samme Betalning for Chartreover, som for Placater og Programmata.

Nummet tillader os ikke at beskrive Recensenternes grundige Studeremaade, og Tiden var spildt paa at sætte deres Fortienester i det Lys, de selv sætte dem. Iblandt dem alle, stikker den indvortes lægende Skriftdommer særdeles frem; hans medicinske Kundskab overgaaer dog vel ikke den, der kan hentes ved Universitetet! og her er virkelig noget alvorligt at lære. Helst hvis man hører meget om valvuler man ikke seer, om tvende slags Galde, et Slags som dannes i Leveren selv, og

et i Galdeblæren; vidtløstigen af Bøger at giendrive deres Mening som paastode, at Galde var Sæbe, og at det skal være Guds store Wiisdom, at fordi Mæven hænger paa skraads, og helder nedad med den videre Ende, maae Maden blive desto længere deri, og underligt, at Fordøielse er en Giering. Hvor lykkeligt er det ikke for de Studerende, saaledes at lære Physiologie hentet i Naturen selv, og paa saa let en Maade, ved blot at høre Collegia, at blive philosophiske Pathaloger.

Recensionen over Monros Anatomie af Hunden beviser særdeles, hvor dybe Indsigter Berlingianerne besidde i anatomia humana forenet med Dyrenes; det var ikke uden Grund at man radbrak Fortalen, og rent med Taushed forbiegik Noterne. Saaledes, siger Berlingianerne som læge indvortes, skal man opmuntre dem der give sig af med nogle af Lægevidenskabens Dele, og ikke ved Lauget have giort Mesterstykke, enten med at høre Collegia hos medicinske Professorer, eller at have betalt Examins-Gebyr og Promotions-Gryn. Det var vel mueligt, hvad mener Berlingianerne? som Philosoph at lære Dyrlegemernes Bygning og Huusholdning at kiende, uden igiennem indvortes Læger, og uden indvortes Lægekunsts Skrifter. Og hvad mener de strenge Herrer i Pilestrædet? Kan man ikke lære Naturen at kiende uden igiennem Bøger? Og skulle ikke Fransk, Engelsk, Italiensk snarere i vore Dage føre til dette Maal end Latin allene? Kan mine høie Herrer nægte, at det jo vilde være moersomt at see visse latinske, elegante, i Hast promoverede Læger offentligen, med et Cadaver for sig, at forstumme, naar de kortelig men philosophisk, og paavisende hver Deel, skulle læse over Blodets Oprindelse hos Fosteret, og siden i det fødte Barn at vise dets Løb og Forretning i Legemet, dets idelige recrementer og excrementer, og hvorledes til disse Diemeeds Opnaaelse de Blodet underordnede Vasa forrette deres Secretioner og Absorptioner? Men kiere Latinister! Den ypperligste Latin, den smukkeste Guldbrodere Kaabe, tvende Sceptere, Celsus og Boerhave, samt van Swieten ja Haller med, kunde ikke hielpe til at være tydelig og grundig i denne Forelæsning. Vare ikke disse Mænds Feil rettede hjemme efter Naturens Veiledning, det vilde lidet hielpe, over Cadaveret i smuk Latin

Latin at fremsføre deres Meninger. Jeg søger for min Deel, Sproget man bruger er mig ligegyldigt, Naturens sande Mening, og ikke lærd Pral og Gietning om det man kunde selv finde i Naturen. Jeg vilde af Cadaveret og af levende Dyr opponere imod den elegante Doctor, enten det nu blev i Slangerups eller Ebbeltofts Dialect, det maatte være ligegyldigt, siden Naturen altid er alle Tungemaalss Ben.

Den sunde Fornuft vælger, for at lære, organiserede Legemers Natur at kiende, helst det Sted hvor man haver øst Kundskab om Naturen af Naturen selv. Men dette upromoverede Piat foragter den indvortes medicinske Recensent, han finder sin Regning ved, til Latter for den ufacultetiske og Laughhadende lærde Verden, at paastaae, som Besuldmægtiget for Læge-Myndten, at hin hierarchisk Dumhed bør endnu æres, som himmelfendt Wiisdom, der fastsatte en urhyggelig Forskiel imellem udvortes og indvortes Lægekunst.

Recensenten anfører, af sit eget Hoved, hist og her Marsfagen til denne Forskiel, at til den første bruges Hoved og ingen Haand, til den sidste blot Haand. Helgenen Dionysius der bar sit Hoved i Hænderne, var en af Recensentens ærefulde Haandlæger, og da den hovedløse Dionysius kunde prædike, lægger jeg til, kunde han vel og have promoveret. Man maae ikke spøge med hellige Ting. Recensenten paastaaer, at de indvortes Læger dyrke en Anatomie hvortil der skal bruges Hoved, og Haandlægerne en anden, hvortil allene bruges Haand og Kniv. De indvortes Læger bruge ingen Kniv, de hente altsaa deres Kundskab fra Kobberstykker. Af alt dette og meget andet, som Berlingianerne have nytret om den indvortes Lægekunsts Værd og Vælde, lader sig slutte, at man iblant Danske indvortes Læger er enig om, at der gives kuns en sand og rigtig Lægemaade, og at denne ene er i de indvortes Lægers Haand, og viser sig i at læge de borgerlige Sygdomme. De militaire indvortes Sygdomme, som helbredes af Haandlæger, forudsætter ikke hos Haandlægen den indvortes medicinske Kundskab, som de indvortes Læger besidder, thi disse helbrede med Hoved, hine med Haand og Kniv, uden Hoved. Man kunde let vise, at sig Paastand kuns kunde fremspringe i saadanne onde Luner, som den
af

af Galdefyge plagede Facultets Egennytte og Vælde haver lagt for Europas Dine i Frankrig ved det chirurgiske Academies Oprettelse der. Hvilket Pogerie, at inddeele Legemet's Huusholdning i den indvortes og udvortes! Det hele Nogle Traad er jo kun en Traad, noget af dens indvortes Længde kan jeg jo ikke see, inden den yderste Traad opvikles. At kiende en Finger anatomisk og philosophisk, udfordrer jo at kiende hele Legemet. I Fingeren findes jo Marv, Been, Beenhinde, Muskler, Scener, Arter, Nerver, Cellulositet, Vasa lymphatica, Fit, Huud, Svedehuller: hænge ikke alle disse Fingerens Dele i et med hele Legemet, som ikke bestaaer af meget mere end af disse Dele, ja Livet er jo ligesaa vel i Finger-Enden, som overalt i Legemet. For Naturen, da den skabte organiserede Legemer, laae der ingen Inddeling af indvortes og udvortes Dele til Grund at ordne efter, den sammengrenede alt saaledes, at det udgiorde et heelt, et organiseret Legeme. Dette maae den rette Haandlæge lære at kiende paa det allernøieste, da Deelenes Berørelse ere for ham vigtigere end for den indvortes Læge. Da nu den medicinske Recensent kiender en indvortes Anatomie, der kan læres til Nytte uden at kiende den udvortes, saa udbad jeg mig denne til Estersyn. Maaffe denne Anatomie, der udgior de indvortes Lægers Grundvold, er en Facultets Hemmelighed, som meddeles ved osculum promotionis? Have de indvortes Læger ikke en dem egen Anatomie, hvortil ene bruges Hoved, skiult for Haandlægerne, da er det uforsvarligt handlet imod Menneskeligheden, at opofre dens Vel for Rang-Striid Skyld. Og at dette kan see skal med Exempler blive beviist.

Forfattere, der søge i deres Skrifter at forene indvortes og udvortes Lægekunst sammen, begribe let, hvorfor deres Værker af indvortes Læger mishandles. Hine agte det ei heller værdt at forsvare sig imod Piatz helst Diemedet hvori de skreve var langt ædlere end at behage Berlin-gianerne. Man vilde at Menneskenes Sygdomme og Bræk kunde med større Vished end hidindtil hos os er skielt, blive helbredte ligesaa vel i Landets skiulteste Braaer, som i dets store Byer. Og uden at forene indvortes og udvortes Lægekunst sammen, kan det ikke see. O! at man ikke vilde lade dette Diemed ud af Sigte ved begge Lægevidenskabernes

bernes Høiskoler, da vil den opvoksende Alder just uden Partie-Had stræbe til et Maal, Menneſſelighedens Lindring.

Eaarlænge de indvortes betitlede Læger ſkal, i Følge Medicinal-
Anordninger, ſtyre Haandlægerne ſig, bedømme deres Cuur-Maade,
hindre dem i at give indvortes Medicamenter, der ſkal ſtandſe Inſtama-
tion, ſaa ſkal Haandlægen ſkiære, og den indvortes Læge helbrede. Hel-
bredelſen bevirkes baade inden og uden fra, man foreſkriver Naturen
Forordninger at helbrede efter, og Kæres pidſkede Havet. Vi
foreſtille os da under denne uſle Medicinal-Forordnings Skygge, at
Lægen haver hienne ret indprentet ſig Kobber-Tavlerne, der foreſtille
urethra, Urin-Blæren, tilligemed prostata, vesiculæ ſeminales,
og rectum. Han kommer nu til en Patient, hvorpaa Haandlægen
uden Hoved, ſkal udſkiære en Fistula partis membranofæ
urethræ. Den indvortes Læge befaler, hvorledes den ſkal ſkiæres, og
denne Befalning ſtrider imod den exploration, Haandlægen har gjort
med Fingeren igiennem rectum, vil ikke ſkiære. Den indvortes Læge
vil ikke ſtille ſin Finger ind i Patientens rectum, uagtet det virkelig
fortiener Navn af indvortes praxis, han ſkiærer ſelv raſk ind i peri-
tonæo, ſeer paa ſit Kobber, og giennemſkiærer ikke allene prostata
men og Urin-Blæren. Fiſtulen bliver ſiddende, og Urin kommer ud
i Steden for Materie, og af ſlet Forbinding og Helbredelſe døer
Patienten. Hvorfore kunde Medicinal-Forordning, Doctor-Diploma
ikke helbrede? fordi den indvortes Læge hverken havde Haand eller Ho-
ved, han kiendte ikke Delenes Berørelſe, og rettede ſig efter Kobberet,
der falſkelig angav en Fraſtand imellem prostata, rectum og Urin-
Blæren der ikke havde Sted i Naturen. Denne nær Berørelſe af diſſe
Dele kiendte Haandlægen af Naturen. Ikke paa latinſke Bøger med
Kobbere, havde han ſpildt ſin Tid at lære Løgnen.

Vi vil vende os hen til noget mere Spøg. Lad os ſætte, at en
indvortes Læge, der tillige havde været en ſtor Bogdommer, blev ſyg
af følgende Sygdom.

Anden Deel.

Andet Hovedstykke.

En indvortes Læge vil kun læges af sin Lige.

(Det første Capittel er blevet glemt, saaledes smitter Recensionerne Forfatterne.)

En Recensent maae ofte løbe omkring for at udfritte den Forfatters Forbindelser, der er bestilt hudflettet. Ved ret at sværte ham, kunde man kanske vinde Faculteters og Consistoriums Yndest. Man lader da Bedkommende vide, naar Hudfletningen skal skee, og nu til Belønning maae Recensenten spise alle disse Steder. Her maae han sidde længe til Bords, holde Bandet, hvilket alt i denne stærke Kulde let kunde foraarsage Uringangens fulde Sammensnerpning, helst hvis hertil kommer Følgerne af en lille Nysgierrighed, der har paa Uringangen efterladt sig et lille Saar, hvorigiennem Urinen lister sig, og under disse Omstændigheder er den i fuld Krig med Excrementerne, om at benytte sig af en fælleds Udgang. Rectum sætter sig imod af alle Kræfter, og imedens alt dette gaaer til Constitutionens Erklæring, beholder Urins Blæren sit Band, og Patienten lider utroelige Smerter, thi Rectum er af de følsomme, føler meget dybt hver Urin Draabe.

A. Den første indvortes Læge kommer til den Syge, Pulsen føles, Tungen besees, Midler af vomitiva og laxantia forordnes, og Recensenten tør ikke betroe sin Sygdom til denne hellige Læges; thi han veed, at ved mindste Bink falde de Hellige strax paa Synden. Patienten skal vomere og laxere, og alle disse indvortes Presninger forsøge hans Smerter, han ønskede at hele Underlivet vilde være rolig, da alt som nærmer sig til *nilus depressorius* er for ham det største Helvede.

B. Indvortes Læge kommer til ham, for ham aabenbarer Patienten sig, han foreskriver Spanskfluer og Urin drivende Midler. Patientent

tienten efter disses Brug finder sig meget ilde ved at faae mere Urin i Blæren, da den ikke kan blive af med det, den længe har vildet miste.

C. Indvortes Læge mærker alle de andres Feil, seer at Recensentens Sygdom er farlig; han sammenkalder A. og B., og de blive enige om at anbringe en Bougie, de ile alle tre hen til den Syges Seng, og C. som havde læst meget om Operationer, affætter paa Bougien Maalet paa Membrum virile fra Mons veneris regnet, stikker Bougien ind efter Maalet, og siger, nu Gud være lovet! er Patienten reddet, men desto værre Natten var grusom for Recensenten. C. kommer igien om Morgenen, haver en Catheter med sig, han havde læst om dens Brug og hørt et mørkt Collegium over den, men selv aldrig prøvt paa at bruge dette vigtige Instrument. Tour de Maitre ansaae han for Barberernes Navn de havde givet Operationen, han staaer galt for Patienten, vender Catheteren som om han vilde gjøre tour de maitre, men gjør ingen Dreining med Instrumentet, bruger en utroelig Magt, bliver angst da Patienten skreg, just som Catheteren gif lykkelig ind efter hans Meening i Blæren, tager til Overflod stilletten ud, han troede der skulde komme meget Urin, men han med Colleger løbe bort, og Patienten lider utroelige Smertes.

En af Recensentens Venner kommer til ham, og som Haands læge, undrer han sig over, at man havde saaledes leget med Tiden, da hans Ven G. i ringere Tid var helbredet. Haandlægen siger til Recensenten, hvordan gaaer det? O, svarer den Syge, at Himmelen selv vilde, for at redde andre, straffe de indvortes Læger, der med deres Operation haver dræbt mig, de have stukket Indvoldene igiennem. Piinslerne tage til, den dødelige Sigge indfandt sig, Kulden bemestrede sig Recensenten, og alle Haandlægens Rednings-Midler uagtede, ved at hielpe Patienten med Catheteren af med det Urin, der endnu var i Blæren, døde Recensenten.

Haandlægen besluttede at aabne sin asdøde Ven, indbyder 16 indvortes Læge-Kunsk-Studerende, at være nærværende ved Legemets Aabning.

Tredte Hovedstykke.

En Ligtale over den afdøde Recensent, hvortil Texten kunde have været, "det er bedre at dræbe i Smug, end at miste Ære og gode Indkomster."

Paa følgende Maade tiltaler Haandlægen de nærværende Benner. Høistærede! Mine Taareblandte Ord kan jeg hverken fremføre med Ord eller Betsalenheds Pynt, al Academisk Høihed og Tant hvirvle i dette Dieblik for mine Dine, som Livets Taage for den Døendes — Min Vens Dine, der endnu staae aabne for at nedbede Høyn over sine indvortes Læger, men udvortes Mordere, de betage mig al Samling. See denne Muskelstærke Bygning, den Sundhed der spiller overalt hvor man rører det affieledede Legeme, ere jo talende Beviser paa, at han endnu burde leve. Lad os nu aabne ham — — — O! Kiere Benner, see her hvorledes den mordiske Catheter i den indvortes Læges Haand, har giennemstødt pars membranosa urethræ, prostata og Urin-Blærens bageste Side og med den peritonæum, see hvorledes Urinen vælter ud af Underlivet — her fattes mig Ord. De Hr. G. som er i Dag iblandt os, see hvorledes deres Liv blev dem skienket — Mine Benner! er det Ret, at vi længere lade os forvilde af Piatte-Lægernes Inddeling af indvortes og udvortes Lægekunst? tillsige ikke vores Mensneskekierlighed os, at om vi end kunde ved Hielp af latinsk Disputats, og Familie Forbindelser faae gode physycater, saa vil vi dog selv vide med Vished, at vi med Duelighed kan forestaae dem. Og derfor fra denne Dag af forene i vores Læge-Videnskab den indvortes og udvortes Lægekunst sammen, gandske foragte alle Munke Inddelinger, og studere Naturens lægende Kraft, og den Konst der hjælper denne af med de Hindringer, der forbyde den at virke. Vi vil lære nøie at kiende Legemet af Legemet selv, og hos Chirurgerne at hente de collegia, Medicinerne aldrig have tænkt paa at læse.

Det var os en let Sag, ligesaavel som de fleste af vore Formænd, med Examens Attest og doctor diplomata at blende Mængden — Men naar vi fordeelte omkring paa Landet blive kaldte til vore beste
Ben-

Benner, som ilde pines paa engang af indvortes og udvortes Bræk, og vi see tydeligen at vores indvortes Forsøg forsøge Smerterne, og vi staae der uden Raad og Hielp; er det da Trøst, i et fedt Embede at dræbe sin Ven, fordi vi i vore Academiske Aar henvalede Tiden, med Hoved-Battersot af Latinsksprog og Læsning i Medicinske Bøger? disse udgandede sig siden over vores hele Vandel, og vi bleve hovne og havde vigtig Udseende, men maatte skielve for enhver der prikkede os for at undersøge Grundvolden til vores Anseelse. Vi kunde ikke forekomme at blive tynde, og at faae vores naturlige Udseende.

Vi fortiene derimod den sande Lærde Verdens Høiagtelse, vores Medborgeres Fjrtrolighed, de Syges Kierlighed. Naar vi erhverve os Læge-Videnskaben ved flittig anatomisk Øvelse og Granskning i Menneskenes og Dyrenes Legemer, og med de der anstillede Erfaringer, og Forsøg om Naturens lægende Kraft, at nærme os Sygesengene, for der at vise ved vores Raad, at vi kiende Naturen, og ikke bruger sandsesløse Midler der, hvor Diæt og Naturen ene hjælper sig. Vi bære da den allerhøieste Høiagtelse for hvert Middel vi foreskrive, naar vi ikke handle enten paa Slump eller efter Autoritet, men i hver Receipts Forsærdigelse overtænker Chymiens og Botanikens Lærdomme, dernæst overlegge, i følge Stedet, hvor Sygdommen har sit Sæde og Uarsagen dertil, samt andre Erfaringer herom sammenlignede, om Middeliet i Følge digestions og Chylifications Lovene, kan blande sig med Chylus og igiennem ductus Thoracicus komme ind i Blodet, thi herfra skal al Lægedom dog vel komme.

Vores Bestræbelser ere ikke endte med at kiende indvortes Sygdomme, men da udvortes ogsaa foraarsager indvortes, og de alle ere opvundne sammen i hele Nøglet Legemet, saa kan Chirurgien ikke være os lige gyldig, i det mindste bør vi øve os paa de lette Operationer der hjælper strax, som Nareladen, at ekstrahere af Næsen, Øret, Mave- eller Luftrøret fremmede Legemer, at kunde bruge bougie og Catheter, og hjælpe i Barns Nød, at forbinde et let Beenbrud, trække et Ledemod i Led, trække en Tand ud. Disse Sygdomme ere giengse paa Landet, og forsømt Hielp i det beleilige Dieblik, trækker igiennem et usselt Liv, Døden efter sig. Jo vi bør kiende Chirurgien saameget at vi

Kan betyde enhver Patient at hans Tilfælde er 'af den Besskaffenhed, at det kun ved Operation kan hævnes hos de Mænd som Skaberer gav Die, Mod og Haand til at operere med, hvilke Fuldkommenheder Konst og Videnskab ikke skienke allene.

Studere vi Lægevidensskaberne paa denne Maade, redde vi upaatvivelig mange Mennecker, og Vidensskaben ret drevet af os, vil snart overtale os til at belee den usle Forskiel imellem udvortes og indvortes Lægekunst. For os skal da fra denne Dag Medicin og Chirurgie være vore beste Veninder, siden de Begge have felles Fiender at overvinde, nemlig alle menneffelige Sygdomme, enten de gttre sig uden fra ind i Legemet, eller inden fra ud ad.

Alle nærværende medicinske Studerende bleve fra denne Dag af, enige om at forene Chirurgie og Medicin sammen, endende deres indgangne Forpligtelse med det Ønske, at al Promotion maatte ophæves, og Prøverne herefter paa Duellighed mere at blive aflagde i Naturens Paasyn, end i spørgende Lægers.

Saaledes blev den medicinske Recensents Drab til Nytte for Menneffeligheden, hans Død blev vigtigere end hans Liv; da utallige Syge i Fremtiden vil have ham at takke for deres Sundhed.

Siette Deel. Fierde Capitel.

(Berlingiansk Recensent Væsen lærer Forfatterne at springe omkring, og hverken at bryde sig om Sammenhang eller Plan.)

Den Medicinske Recensents Efterladenskaber. I Sovekammeret.

En Seng med Tilbehør.

NB. Den var leiet.

Et Speil med forgyldt Ramme.

NB. Dette Speil erklærer jeg for laant af mig, sagde Madame E. min Datter blev ikke helbredet, hun blev vel af den Afdøde puncteret, Battersoten kom og gif hver 10 og 11 Maaned.

Tvende

Tvende Par nye Støvler.

En Skoemager bad Registrerings Forretningen tilført, at de ikke vare betalte. Thi Udslættten paa hans Søn var vel ikke mere udvortes til Syne, men Drengen var efter Curen ret blevet en Bantrevning, og Accordten med den Afdøde var at Drengen skulde reent læges. Burderingsmændene fandt det raadeligst selv at gaae med Støvlene, indtil Sagen kunde blive afgjort.

2de Par Lagen og 8 Haandklæder.

En Kone foreviste mere Linnedet hende tilhørende, med samme Navne, og af lige Mønster, hun paastod sig det udleveret paa Grund af, at hun havde laant den Afdøde dem i den Tid han vilde læge hendes opsvulmede Laar, med idelig Laxeren og Sveden, og efter 20 Uger blev Laaret det samme; en Haandlæge blev kaldet, han aabnede strax Abscessen, og nu befinder jeg mig vel, han skal have Linnedet og ikke den Afdøde.

Burderingsmændene sagde, af vore Hænder kommer intet saa hastig ud.

En Pung, som det lod til med Penge, forseglet, herved laae tvende Breve.

Første Brev.

Min Hr. Licentiat.

Bed sidste Samtale lod det til, som deres Belædelighed kunde skaffe en Attest, hvoraf det blev klart, at Karlen O. havde ved at overføre G. reent dræbt ham, uagtet G. førte et Par Miles Wei, og levede flere Timer. Efter Forlangende sendes dem hermed visum repertum fra vores Provincial-Physicus. Ved den ønskede Attest haaber jeg at faae Anledning til, at trække denne Sag i Langdrag, og da Delinquent-Omkostninger fordeles paa Amtets Hartkorn, seer de let at vi smaae Dorigheder ikke bør lade Delinquent-Regningerne være for ringe, og til at forstørre disse og holde Delinquenten længe i Arrest, kan loyelig Forhalning ene hielpe.

Iudex loci.

Provincial Physicus's visum repertum Indede saaledes.

Jeg

Jeg N. N. aabnede Brystet paa den overkiørte N. N., fandt Lungerne sammensaldne, lidet Blod bag paa dem, tre Ribbeen i tu paa den ene Side, fire paa den anden, og nogle af dem tvende Gange brækkede.

Andet Brev.

Høistærede.

De er saa god at tage til Takke med Pengene, Attesten var god, den bevidnede at Ribbenenes Brækning var et uundgaaeligt dødeligt Saar, og syntes at formode at Ribbeen ikke kan læges. Jeg som har hørt i mine unge Dage noget Anatomie forenet med Pathologie, begriber ikke, hvorfor man ikke forespurgte sig hos Land-Physicus, hvis han vidste noget deraf, hvilket ikke lader af hans viium repertum, om Pleura var stærk beskadiget? Om der var gaaet Splinter ind i Lungen? Om der var udtraadt meget Blod imellem Lungerne selv og deres egen Huud? Om der fandtes meget udtraadt Blod overalt i Brystet? enten det var de øverste eller nederste Ribbeen der vare brækkede? Da efter mine Tanker Lungerne sammensaldne, og Blod udtraadt bag paa dem intet beviser, man finder al dette ved ethvert Cadaver naar det haver ligget noget paa Ryggen, og Brystet aabnes. Karlen bør nu døe, men det er mennefskerligt at mage det saaledes, at et andet Collegium veiledet af Erfarenhed og anatomiske, physiologiske og pathologiske Kundskaber, kan bevidne at Ribbeen kan læges, at Delinquenten altsaa ikke i næste Forstand er Manddraber. Jeg vinder Tid, og Delinquenten bliver omsider frie, og vi ere begge holdne.

Iudex loci.

Burderings Mændene troede, at det var best, at forstikke disse Breve, da de gave Leilighed til saa megen unødvendig Efterspørgsel, man kunde jo sætte en Pung med Bøffestene i Steden, og altsaa registrere

En Pung med Bøffestene.

Et Sølvs Væger. hermed et Brev:

Min Hr. Doctor!

Jeg fik rigtig nok en Attest paa, at jeg formedelst Bedrøvelse over min Mands Død, fødte ordentlig, elleve Maaneder efter hans Død.

Død. Men alle sige her i Egnen tværtimod Dem, at det er en unaturlig Fødsel, jeg naadte ikke det jeg attraaede med Bøgeret, forlanger det derfor tilbage.

Burderingsmændene sagde, heri maae Dommeren dømme, ham bringe vi Bøgeret, altsaa ikke tilføres det Forretningen.

En Kiste, hvori en Deel Uriinblære Stene, og i samme et Brev af følgende Indhold:

Jeg fikker dem hermed min Kiste igien, med Begiering, at de vilde være af den Godhed og sende mig den tilbage, tilligemed de 2de Stene som deri manglede.

Den Udsødes Svar laae hos: Min Hr. Haandlæge! Jeg vil bekiende oprigtigen: De tvende manglende Stene brugte jeg til tvende Patienter; jeg opererede dem, fandt ingen Steen i Blæren, lod disse falde ned, gav Patienterne dem, og fik min fulde Betaling for vel lykket Operation. De have Ret til at forlange i Betalning hvad De vil have.

Et Par Sølv Sporer. En Ridepidst.

Et Bord. Et Par Støvle.

I Studerekammeret.

Sex Stole. Trende Borde.

Et Speil. En Bog-Reol, deri Bøger.

In Folio.

Pinguis Æsculapius i 10 Tomer, i Folio. Disse vare hule Træe Bind, hvori laae Professorers Collegia, samt de Spørgsmaal der vare meest giengse til Examina.

Saligheds Bei, 1 Vol. Ligeledes huul, deri Manuducteur-Kneb og Gienveie.

In Quarto.

Collectio dissertationum, et Quarto. Derpaa stod skrevet hvor den boede som skrev de beste Disputaker, og øvede i at disputere, samt Prisen.

Corpus Histor. morbor. 10 Bind in Quarto. Titlen var urigtig, det var Corpus formularum, Recepter efter Sygdommenes Navne.

Beiledning ved Syge-Sengen, 1 Vol. Dette Værk indskrænker sig ikke saameget til nøiagtigen at udspørge de Syge om deres Smerter og Følelser, og disses Begyndelse, for deraf at slutte sig til Sygdommens Sæde, og til Hielpemidlerne Naturen haver givet Tegn til at ønske. Nei dette Værk indeholder Regler i at vælge de behageligste Materier, at moere de Syge med, samt at vælge sine Trompetere af Kierlinger og Piatte-Store, der kan udbasune hvilke indvortes Læger ere store, og at ingen Haandlæge kan læge indvortes, at medicinisk Facultet, Examen Promotion kan allene give den Kundskab, en indvortes Læge bør have.

Flere Bundter Manuscripter, paa hvis Omflag stod skrevet: Recensent-Væsenet.

Første Bundt bestod af mange lærerige Breve fra adskillige Forfattere, til Forfatter Barbeerstuen i Pilestrædet. Et Brev lydede saaledes:

Høistærede Berlingianer!

Hvor vel staaer det ikke til med Videnskabernes Hæder og Flor i det Land, hvor Forfatternes Opmuntring er betroet Høistærede Herrers grundige Indsigter og Landbekiendte Upartiskhed. Lidet eller intet staaer i mit Værk af det De have fundet deri. De paabyrde mig, ondskabsfuld Feil, ved at radbrække Sammenhængen. De kiende slet ikke den Videnskab, hvis Værk De have gjort Publicum bekiendt med. Deres usle Feil og store Ukyndighed kan, naar det offentlig forlanges, blive lagt for Dagen. De vil let finde dem selv, og jeg tilgi- ver Dem at De skiuler dem for andre med Grovhed, men ikke at man ingen Unseelse finder at nttre sig hos Dem, over Deres egen Uformuenhed i at bedømme vigtige Værker; hvilken De vandt mere ved i Publicum rcent at tilstaae, og opriatigen at udbede sig af gode Venner Recensioner over de Værker, der overstige Deres Evner.

Uden denne Opriatighed fra Deres Side, seer Publicum med Bished at det ikke haver grundige og beskedne Recensioner at vente fra Deres Haand; og altsaa ynkes over Deres Recensent Væsen. Foreen Dem jo før jo heller med de politiske Blade, og lad Recensioner fare, og giv os gode Oversættelser af Parlamenternes herlige Taler i Engelland

og Frankeria, hermed vilde De gavne den almindelige Smag mere, end med Deres Pogerie, der har Privilegium paa at kaldes Skriftdommerie.

Jeg er Deres beredvillige

¶

Et overmaade tykt stort Bind, der indeholdt mediciniske Doctor Disputaker for de sidste 20 Aar, hvori ikke fandtes Spor til enten philosophisk Anatomie, eller philosophisk Pathologie, men Vox-Piat nok.

Et Svar paa Grovheden, at Flaaden har tabt mange Folk formedelst flette Chirurger.

Min Hr. Recensent, veed De hvor megen Tid der udfordres til at danne en duelig Chirurgus som man kan betroet et heelt Skibs Mandskab? Hindres eller hielpes det chirurgiske Academie i at opmuntre Unge til at studere Chirurgen? Hvormange Chirurger kan Universitetet og Sæe-Medicinal Væsenet skaffe i Krigens Tid? Kan det Chirurgiske Academie skabe 50 Chirurger ad Gangen, og hvor mange holdes der til Opvært ved Sæe-Staten i Fredstid? kanskee 8., kan disse ikke let blive til 60? man behøver blot at skrive om det Antal til det chirurgiske Academie, da haver man dem duelige. Vi kan let komme ud af den Mangel paa gode Chirurger, naar Universitetet creere dem, thi paa en Dag kunde vel 20 creeres, jeg synes at have seet saadant Antal Doctores skabt ved tydske Academies, hvor der hverken holdtes Collegia over Chymie eller over Anatomie af Cadavera, endnu mindre fandtes der Sygehuse til Sygebeføg. Saaledes kan Charletanerie drives med Facultets Alvorlighed, og ude i Provindserne gaae frem som en Morder-Engel. Evig Tak være den ældre Historie, der med philosophisk Aand lærer os den menneskelige Forstands Skiebne saaledes at kiende, at vi ære det Gode vi finde hos alle Aldere, men ikke at lade os overtale og henrive af Vældens ærefulde Mine, til blindt hen at følge dens Overtroe, Myndighed og Daarligheder. Jo nærmere vi igiennem Naturens Grausfning kommer til Sandheden som Skaberen gav os til Ledetraad igiennem Meningers, Fordommes, Blendværks, og Bildfarelles Irgange, jo alvorligere ynkes vi over Academiernes Skolastiske Form, deres Promotioner og

Dpto=

Optoge, som standser den menneskelige Forstand og nedtrykker den i Myndigheds Dynd, isteden for at ophøje den ved frie Granskning, til den mueligste Bighed i at handle.

Recensenters Arefulde Død

